

Aan: Gedeputeerde Staten van Limburg  
Provinciale Staten van Limburg

Tevens:

Burgemeester en Wethouders van de gemeenten in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg  
Gemeenteraden van de gemeenten in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Van: Stichting Natuurlijk Geuldal, p/a Keutenberg 5, 6305 Schin op Geul.  
Mail: [info@natuurlijkgeuldal.nl](mailto:info@natuurlijkgeuldal.nl)

Betreft: Ongewenste gevolgen van de uitkoop van veerechten en intrekken natuurvergunning

Datum: 9 april 2026

Geachte bestuurders,

### Probleemstelling

Stichting Natuurlijk Geuldal wil met deze brief aandacht vragen voor de negatieve gevolgen van onder andere het scheuren van weiland ten behoeve van akkerland en ongewenste bebouwing. Vaak, maar niet altijd, zijn deze het gevolg van intrekking natuurvergunning en van de opkoopregelingen veerechten.

Stichting Natuurlijk Geuldal is zeker niet tegen de opkoop van veerechten en intrekking natuurvergunning omdat dit de uitstoot van stikstofverbindingen sterk kan verminderen en dat is goed voor natuurherstel. Maar er kunnen grote ongewenste negatieve gevolgen ontstaan indien bij deze maatregelen geen extra regels en voorwaarden worden gesteld. Dit kan ertoe leiden dat met het opheffen van de ene kwaal er een nieuwe, misschien nog wel ergere, voor in de plaats komt.

### De feiten

De opkoopregeling voor veeboeren gaat gepaard met een riant financiële regeling. Deze is bedoeld om het verlies van bedrijfsuitvoering en inkomsten ruimhartig te compenseren. Daarbij worden berekeningen gemaakt hoeveel productie van stikstofverbindingen als gevolg van de opkoopregeling er in een bepaald gebied onttrokken worden ten behoeve van natuurherstel. Immers, de grote uitstoot van stikstofverbindingen door de agrarische sector (en niet alleen de agrarische sector) berokkend schade aan de natuur, de biodiversiteit. In die zin draagt uitkoop en de daarmee gepaard gaande emissie vermindering bij aan herstel van deze schade en is zeer toe te juichen. Tot zover een goed verhaal.

Maar wat gaat de agrariër doen met het land waar voorheen zijn vee op liep? Worden deze weilanden ingezet voor de productie van gras waar vervolgens hooi van gemaakt wordt? Dit zou een logisch en prima gevolg kunnen zijn dat past bij de uitkoopregeling. De agrariër heeft een verkoopbaar product met weliswaar lagere inkomsten, maar hiervoor heeft hij een riant vergoeding gekregen. Positief bij zulk een werkwijze is daarbij dat het beschermde landschap zijn oorspronkelijke en beschermde karakter behoudt.

Veel agrariërs zoeken echter na de uitkoop van de veehouderij naar nieuwe verdienmodellen die vaak ook nog meer opleveren dan hun eerdere veebedrijf. Hierdoor ontstaat echter vaak een situatie

waarbij inderdaad een groot deel van de uitstoot van stikstofverbindingen is verdwenen maar daarvoor in de plaats door de vervangende exploitatie er nieuwe bedreigingen ontstaan die mogelijk nog ernstigere negatieve consequenties hebben voor het beschermde landschap en de natuurwaarden. Het medicijn, lees de vervangende exploitatie, is dan mogelijk erger dan de kwaal die men met uitkoop poogt op te genezen.

### **Negatieve gevolgen**

Welke negatieve gevolgen van de uitkoopregeling en intrekking natuurvergunning signaleert Stichting Natuurlijk Geuldal nu al:

Zoals eerder geschreven, agrariërs zoeken naar nieuwe verdienmodellen die mogelijk nog meer rendabel zijn dan hun eerdere bedrijfsvoering. Indien hiervoor toestemming verleend wordt kun je je afvragen waarvoor de financiële vergoeding voor de uitkoop nodig was. Zeker als deze nieuwe bedrijfsvoering toegestaan wordt. Het kan dan zijn dat de oorspronkelijke uitstoot van stikstofverbindingen omlaag gaat, maar tegelijkertijd door de nieuw ontstane uitstoot van de nieuwe bedrijfsvoering de vermindering van de oorspronkelijke uitstoot geheel of gedeeltelijk teniet gedaan wordt.

### **Beleid van overheden**

Maar het kan nog erger, in veel gevallen veroorzaken de nieuwe verdienmodellen op andere vlakken nieuwe ernstige aantastingen waar geen rekening mee gehouden is bij het verlenen c.q. toekennen van de uitkoopregeling met riante vergoeding en intrekking natuurvergunning. Andere vormen van schade in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, waaronder ook aantasting van de open ruimte met kleinschalige bebouwing, liggen op de loer als niet wordt gezorgd voor voldoende bescherming door het stellen van duidelijke voorwaarden aan de uitkoop.

Kijkend naar de Povi (POL2014), Govi (regionale afspraken), onderliggende regelgevingen, de Wet Natuurbescherming, Cultuurhistorische monumentenbeschermingsmaatregelen, beschermingsregels voor het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, geven overheden daarin duidelijk te kennen dat verdere kwaliteitsvermindering op alle vlakken van het gebied onwenselijk is. Het is niet voor niets vigerend beleid dat slechts in uiterste gevallen en bij hoge uitzondering daar waar grote maatschappelijke belangen een rol spelen, een voor natuur, landschap of leefomgeving, ongewenste ontwikkeling zou kunnen worden geaccepteerd en dan nog alleen indien in deze uitzonderlijke situaties sprake is van afdoende compensatiemaatregelen.

### **Voorbeelden van schadelijke ontwikkelingen**

Hieronder vindt u enkele voorbeelden van schadelijke ontwikkelingen die mede door toedoen van de opkoopregeling van vee ontstaan:

- a. Scheuren van weiland en omzetting in akkers. Omdat de provincie bij de agrariër het veebestand heeft uitgekocht d.m.v. een riante vergoeding, zal de agrariër zoeken naar een financiële meerwaarde voor zijn overblijvende bedrijf en naar een meer opbrengst dan van afkomstig van het gras van zijn weilanden. Hierdoor zullen agrariërs hun weiland vaak scheuren en omvormen tot akkerland dat immers meer oplevert. Zeker op hellingen en in de dalen, maar ook op de plateaus berokkent deze alternatieve exploitatie vaak ernstige schade met grote gevolgen zoals u hieronder kunt lezen.
- b. Toename van het gebruik van schadelijke pesticiden die in de akkerbouw worden gebruikt. Dit leidt tot afname van biodiversiteit, nu door andere bedreigingen dan stikstofemissie. Natuurgebieden hebben een ingewikkeld en zeer kwetsbaar ecosysteem. Vernietig je een schakel van dat systeem, bijvoorbeeld insecten, dan heeft dat invloed op het hele systeem.

- c. Toename gebruik van drijfmest en kunstmest en daardoor afname van biodiversiteit door deze nieuwe bedreigingen, zoals drijfmest en kunstmest, welke funeste gevolgen kunnen hebben voor het ecosysteem. In het ecosysteem speelt bodemleven immers een grote rol bij de biodiversiteit, ook bovengronds. Veel flora en fauna zijn gebaat met een gezond ondergronds gezond ecosysteem.
- d. Toename problemen met waterhuishouding. Scheuren van weiland heeft grote negatieve gevolgen op het gebied van verdroging en overstroming. Genomen maatregelen ten behoeve van deze waterhuishouding worden voor een groot gedeelte door dit scheuren teniet gedaan wat betekent dat er sprake kan zijn van 'dweilen met de kraan open'. Weiland heeft de beste 'sponswerking' en is derhalve te prefereren boven een akker.
- e. Toename grondwatervervuiling. Pesticiden, drijfmest en kunstmest hebben grote negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het grondwater.
- f. Toename problemen met waterhuishouding. Scheuren van weiland heeft grote negatieve gevolgen op het gebied van verdroging en overstroming. Genomen maatregelen worden voor een groot gedeelte tenietgedaan wat betekent 'dweilen met de kraan open'. Weiland heeft de beste 'sponswerking'.
- g. Bouwen van loodsen voor opslag van agrarische producten en stalling van akkerbouwmachines. Dit leidt veelal tot afname landschappelijke kleinschaligheid en toename van verstedelijking. Door het scheuren van weiland en omzetting naar akker heeft de agrariër immers behoefte aan opslagruimte voor producten en machines. Ook dit is dus een logisch gevolg van de opkoopregeling omdat weilanden minder inkomsten bieden dan akkerland en de agrariër vervolgens zijn akkerproducten moet kunnen opslaan en zijn landbouwmachines moet kunnen stallen.
- h. Bedrijfsomvorming van agrarisch naar recreatief. We zien ook dat uitgekochte agrariërs kiezen voor de omvorming van agrarisch naar recreatief bedrijf door het aanbieden van overnachtingsmogelijkheden, naast het akkerbouwbedrijf. De akkers worden in de regel bewerkt en geogst door loonbedrijven dus is er weinig omkijken naar. Dat biedt de mogelijkheden om te starten met het exploiteren van een camping en/of vakantiewoningen. In een tweede fase wordt het recreatief bedrijf op de inmiddels toegestane camping uitgebreid met meer vakantiewoningen. Als vervolgens ook nog uitpanding (verkoop aan particulieren) plaats vindt, is het hek van de dam. De provincie heeft inmiddels restrictief beleid geformuleerd en aangenomen omdat er genoeg vakantiehuizen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg zijn en als zij dit beleid daadwerkelijk handhaaft, dan kan dit landschapsschadelijke aspect tot het verleden behoren. De omvorming van veehouderij naar recreatieve exploitatie is dan ook ongewenst en moet niet worden toegestaan. Overigens, behalve een paar weken hoogseizoen staan veel vakantiewoningen leeg en dreigt verloedering.
- i. Bedrijfsomvorming naar grote gebruikspaardenhouderijen. Ook paarden en hun faciliteiten veroorzaken een ongewenste toename van stikstofverbindingen en stallen (gebouwen).
- j. Verkeerstoename. Voornoemde veranderingen hebben verder een aanzuigende werking en kunnen daarom ook een verkeertoename veroorzaken op de toch al erg drukke wegen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Naast de verkeershinder, die er in bepaalde seizoenen toch al is en alleen maar verder toeneemt, zorgt de toename ook voor luchtvervuiling waaronder toename van stikstofverbindingen. Dat wilde we nu juist minder hebben en beoogden we met de uitkoop tegen te gaan.

### **Causale verbanden**

Kortom wij zien in de nasleep van de uitkoopregeling een kettingreactie van nieuwe feitelijke exploitatie van het boerenland die wel eens schadelijker zouden kunnen zijn dan de oorspronkelijke uitstoot van stikstofverbindingen die men door de opkoop van vee wenste tegen te gaan zoals onder andere het:

- scheuren van landschappelijk fraai weiland;
- ontstaan van ongewenste akkers;
- vervuiling door drijfmest en kunstmest;
- vergiftiging door pesticiden;
- inklinken van bodem;
- verstoren van waterhuishouding met een vergrote kans op verdroging en overstromingsgevaar;
- verstoren van landschapskwaliteit door de bouw van loodsen;
- ongewenst toenemen van recreatieve voorzieningen;
- verkeerstoename.

### **Het doorbreken van deze negatieve keten**

Stichting Natuurlijk Geuldal ziet vooral bij de provinciale overheid de grootste verantwoordelijkheid om deze teloorgang van de kwaliteit van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg te doorbreken. Ook gemeentelijke overheden dienen hun verantwoordelijkheid te nemen, wij signaleren echter dat zij vaak te kort bij aanvragers van ongewenste ontwikkelingen staan en vanwege persoonlijke binding eerder geitenpaadjes zoeken om goedkeuring te kunnen verlenen in plaats van handhavend op te treden. Niet zelden zien wij dat daarbij gepoogd wordt om de provincie buitenspel te houden. Om de voornoemde negatieve kettingreactie te verbreken hoeft de provincie niet eens zoveel te ondernemen niet alleen bij uitkoop veerechten:

VERBIEDT HET SCHEUREN VAN WEILAND IN HET NATIONAAL LANDSCHAP ZUID-LIMBURG  
CONTROLEER OP REEDS NIET TOEGESTANE SCHEURING VAN WEILAND  
VOER HANDHAVING OOK DAADWERKELIJK UIT.

Met vriendelijke groet, Stichting Natuurlijk Geuldal, voor deze

Drs. Peter Visser (bestuurslid)

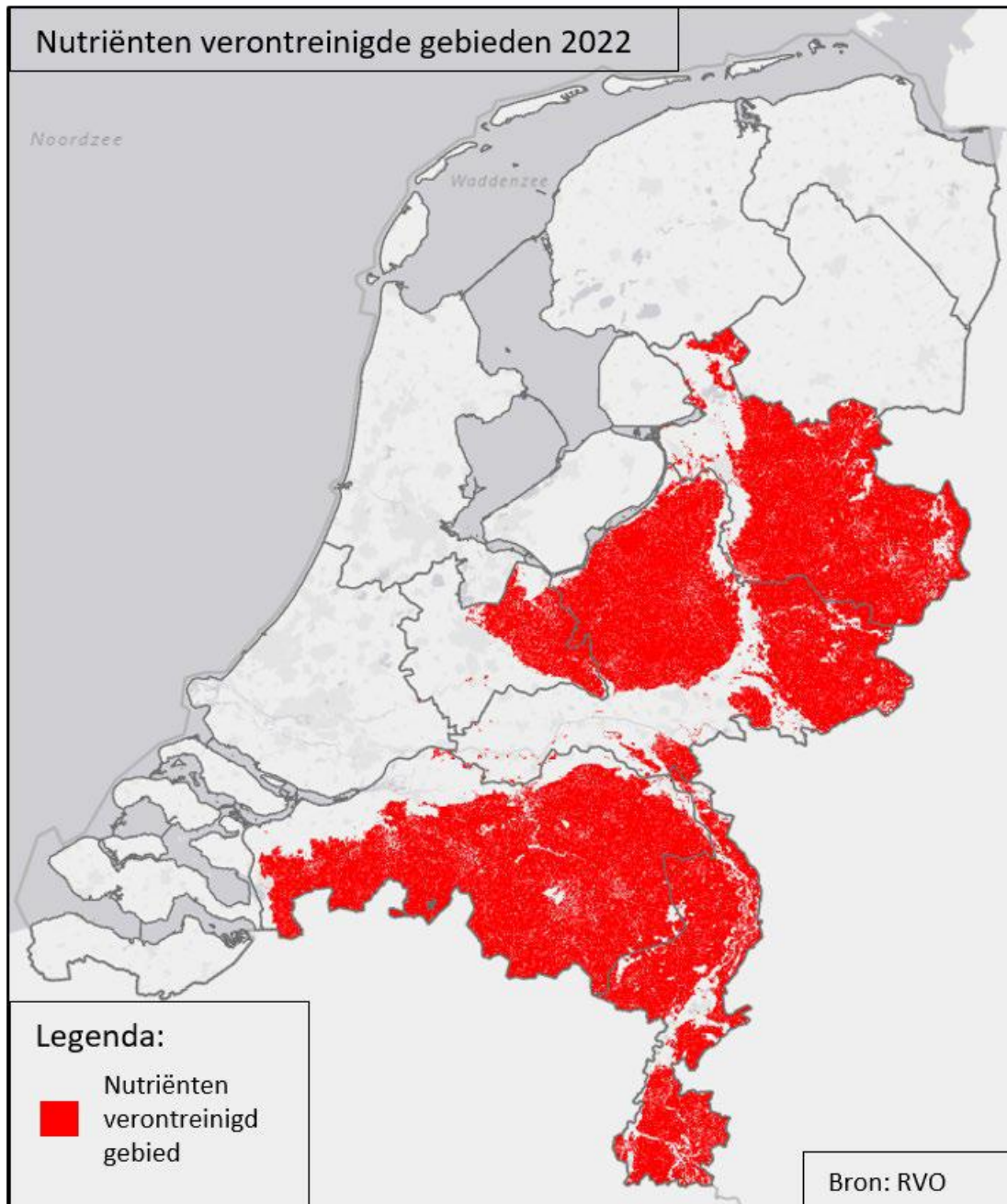


Zie bijlagen hieronder.

**Bijlage 1. Verontreiniging met nutriënten. (bron: RVO)**

**BIJLAGE 3: kaarten met gebieden aangewezen als Nutriënten verontreinigde gebied**  
De formele aanwijzing van Nutriënten verontreinigde gebieden wordt in de regeling vastgesteld.  
**Figuur B3.1 Gebieden aangewezen vanuit grondwater**





In de kaart staan de percelen die zijn aangewezen als nutriënten verontreinigd gebied vanuit grondwater aangegeven. Dit betreft de zand- en lössgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg.

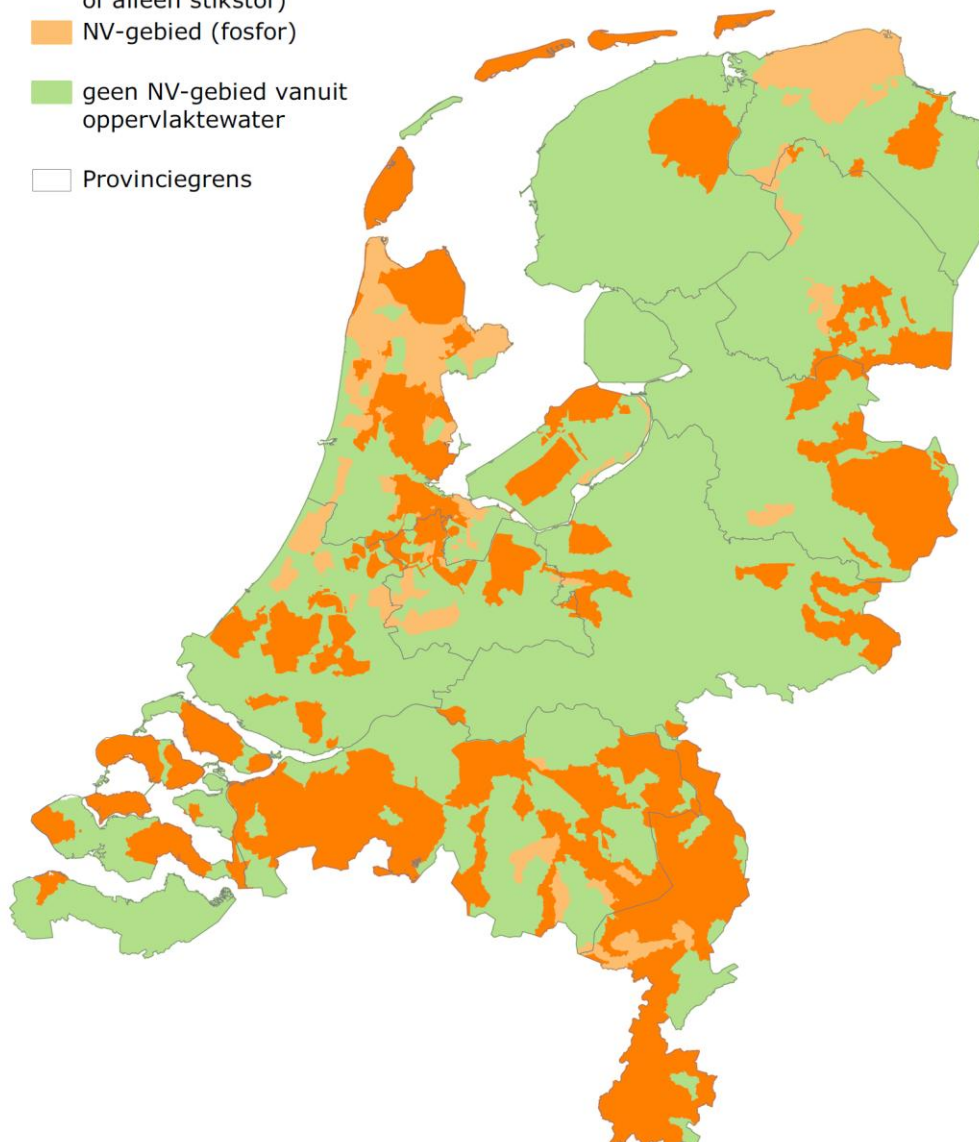


### Figuur B3.2 Gebieden aangewezen vanuit oppervlaktewater

In de kaart staan twee soorten gebieden aangegeven. De helder oranje gebieden zijn de gebieden die zijn aangewezen vanuit een verontreiniging met stikstof en fosfor of zijn aangewezen vanuit een verontreiniging met alleen stikstof en waarbij ook de biologie niet voldoet. De licht oranje gebieden zijn aangewezen vanuit een verontreiniging met alleen fosfor en waarbij de biologie niet voldoet. De groene gebieden zijn niet aangewezen vanuit oppervlaktewater. Er volgt nog een kaart op het niveau van topografische percelen. Deze zal worden opgesteld door RVO.

#### Nutriënten Verontreinigde gebieden vanuit oppervlaktewater (NV-gebied)

-  NV-gebied (stikstof en fosfor, of alleen stikstof)
-  NV-gebied (fosfor)
-  geen NV-gebied vanuit oppervlaktewater
-  Provinciegrens



## **Bijlage 2. Voorbeeld van de gevolgen van uitkoop veerechten (uit zienswijze SNG)**

Uit: de zienswijze van Stichting Natuurlijk Geuldal m.b.t. ontwikkelingen op Keerstraat 7 tussen Cadier en Keer en Eckelrade na de uitkoop van vee-rechten. Duidelijk is de ongewenste groei van het akkerland en afname weiland te zien en de toename van loodsen voor opslag van akkerproducten. Deze ongewenste ontwikkeling vindt plaats in heel het Heuvelland, het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

### **2.2 Beoogde planontwikkeling.**

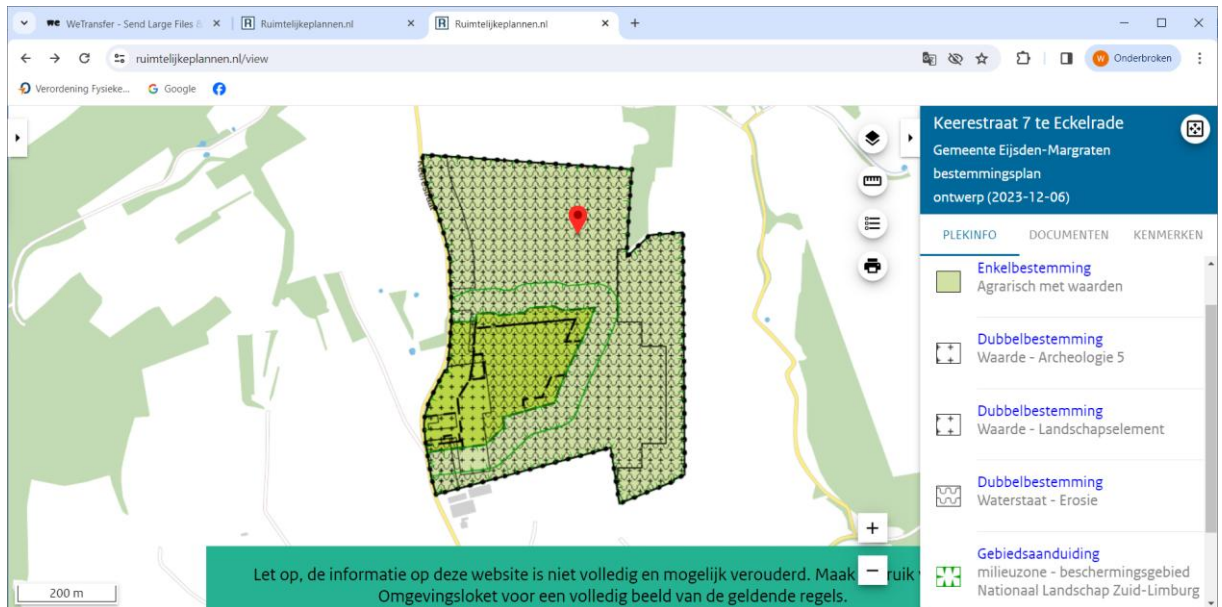
De te handhaven schuur achter de bedrijfswoning wordt verdubbeld (tot circa 1.000 m<sup>2</sup> totaal), welke ruimte benodigd is (blijft) ten behoeve van de akkerbouw als neventak; Circa 36,2 hectare zal gebruikt gaan worden voor akkerbouw. De weilanden waar eerst de koeien graasden worden nu formeel getransformeerd naar akkerbouw (maïs). Niet duidelijk is wanneer de weilanden worden gescheurd voor akkerbouw maar wel duidelijk is dat overheden dit ongewenst vinden, gezien de subsidie die agrariërs vorig jaar konden krijgen indien ze het weiland zouden behouden (€ 20.000). Uit onderstaande gebruikkaart blijkt dat in 2023 een groot deel van de "huiswei" al was getransformeerd naar akkerland:



Situatie 2022 : het hele perceel is grasland



Situatie 2023: grotendeels akker



Het binnengebied (geel-groen) is ongeveer 300 bij 250 meter, zou ombestemd worden naar Toeristisch-verblijf. het totale gebied (geel-groen en groen) is ongeveer 650 bij 500 meter(lxb). Dit toont de impact op het landschap.

Belangrijk is ook om te beseffen dat met deze vergunning het mogelijk is om het groene gedeelte dat nu weiland is open te scheuren om er akkerland van te maken. Voor de producten en machines is het nodig om de loods van 500 naar 1000 vierkante meter uit te breiden. Duidelijk is, dat het agrarische gedeelte van het bedrijf dat veehouderij was, nu omgebouwd wordt naar akkerbedrijf. Dit is onwenselijk in een gebied met 'dubbelbestemming waterstaat – erosie'.